

VADAK ÚRA

MAGAZIN

EMLŐSÖK

8. szám

Hírek

Szeptemberben indul a Gekkó Útja Bajnokság, ahol új Szintkártyákat, Mester kártyákat és Küldetés kártyákat szerezhetsz Tigris érméért. A bajnokságban először jelennek meg a Vadak Ura Rúnák és a rubint érmék..

Szeptembertől újra indulnak a következő versenyfüzetek:

Őserdő útja (minden lap használható)

Tengerek útja (csak normál kártyák használhatók)

Sivataqok útja (küldetésekkel kell teljesíteni)

Tavak útja (csapatverseny)

Szavannák útja (egy közös pakliból játszottok)

A füzetek letölthetők: www.fehersolyom.hu

Szavannák útja
versenyfüzet

Nina

Rany

Kuvasz

ősi magyar pásztor- és őrzőkutya

Canis lupus familiaris

Kártya
sorszáma:

393

Érték:

4 Tr

1 Eredet és feladat

A kuvasz ősi magyar pásztorokutya. Hagyományosan nyájak, tanyák, gazdaságok és birtokok őrzője volt. Ma leggyakrabban ház-, udvar- és területőrző, valamint családi kísérőkutya.

2 Hol tartják?

Leginkább tágas udvarban, tanyán, gazdaságban vagy nagy kerttel rendelkező háznál érzi jól magát. Sok mozgásra, feladatra és következetes nevelésre van szüksége; lakásban kevésbé ideális.

3 Táplálkozása

Nagytestű kutyaként jó minőségű, fehérjében gazdag étrendre van szüksége. Kaphat teljes értékű tápot vagy gondosan összeállított házi étrendet. Fontos a friss ivóvíz, a megfelelő kalcium-foszfor arány és a testsúly kontrollja.

Jellegzetes tulajdonságai

Bátor, hűséges, önálló, intelligens és erősen területvédő. Családjához mélyen kötődik, idegenekkel tartózkodó lehet. Dús fehér bundája, fekete orrtükre és nemes tartása különösen jellegzetes.

Mire figyelj?

sötét,
mandulavágású
szem

ék alakú fej

fekete orrtükrök és
ajakszél

dús, enyhén
hullámos
fehér szőrzet

erős, de
arányos
testfelépítés

4 Méretei

KAN ♂

71–76 cm

48–62 kg

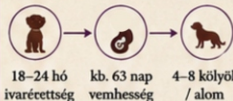
SZUKA ♀

66–70 cm

37–50 kg

Erős csontozatú, izmos,
mégis mozgékony fajta.

5 Szaporasága

Ivarérettségét általában
18–24 hónapos korra éri el.
A vemhesség kb. 63 napig tart.
Egy alomban többnyire
4–8 kölyök születik.

Gyors adatok

Származás: Magyarország

Típus: pásztor- és őrzőkutya

Szőrzet: fehér, dús, hullámos

Mozgásigény: nagy

Feladat: őrzés, területvédelem

1. ÉLŐHELYE ÉS ELTERJEDÉSE

Észak-Amerika füves pusztáin, prérijein és nyílt gyepein él. Kedveli a rövid fűvű, napos területeket, legelőket, mezőgazdasági területeket, parkokat és golfpályákat is. Föld alatti üregrendszerben lakik.

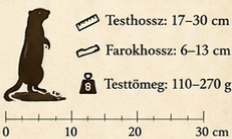
Elterjedési terület

2. TÁPLÁLKOZÁSA

Mindenevő. Fő táplálékai a magvak, fűvek, hajtások, virágok és gyümölcsök, de sok rovar is fogyaszt: szöcskéket, tücsköket, hernyókat, bogarakat, hangyákat. Alkalmanként apró gerinceseket vagy tojásokat is elfogyaszthat.

3. MÉRETEI

4. SZAPORASÁGA

- Tavasszal, rövidebb a téli hibernáció után párzik.
- Vemhesség: 27–28 nap.
- Évente általában 1 alom.
- Egy alomban 2–13 kölyök, átlagosan kb. 8–9.
- Ivárérettség: kb. 9–10 hónaposan.

CSÍKOS ÜRGE

Spermophilus tridecemlineatus

KÁRTYA SORSZÁMA:

560

ÉRTÉK:

3 Tr

6. TERMÉSZETVÉDELMI STÁTUSZ

NEM FENYEGETETT

Széles elterjedésű faj.

Helyenként az élőhely átalakítása és az intenzív mezőgazdasági használat csökkentheti az állományát.

7. MIRE FIGYELJ?

- 13 világos-sötét hosszanti csík
- sötét sávokban világos pettyek
- apró, lekerekített fülek
- nagy, sötét szem
- ásásra alkalmas mellső karmok
- figyelő, felágaskodó testtartás
- karcsú farok

5. JELLEGZETES TULAJDONSÁGAI

- Legfőbb ismertetőjele a 13 hosszanti csík.
- Nappali életmódú.
- Gyakran két lábra emelkedve figyel a környezetét.
- Veszély esetén villámgyorsan a járatába menekül.
- Riasztóhangja magas, trillázó.
- Hosszú téli almot alszik, akár 6–8 hónapig is hibernálhat.

8. GYORS ADATOK

- Előfordulás: Közép- és Észak-Amerika
- Élőhely: préri, gyepek, legelők
- Táplálék: magvak és rovarok
- Életmód: nappali
- Téli alom: igen
- Státusz: LC

Vombat

Vombatus ursinus

Erős végtagok
és ásásra
alkalmas
lapított karmok

Erős, izmos test
a járatban
való védekezéshez

ÉLŐHELY

Délkelet-Ausztrália
és Tasmánia.
Füves területek, nyílt
cserjések, nyílt erdők,
hangás-cserjések.
Tengerszinttől
az alpesi régiókig is
előfordul.

TÁPLÁLKOZÁS

Növényevő. Főként
füveket fogyaszt, de
eszik sásokat, gyékény-
féléket, gyökereket,
kérget és lágyszárú
növényeket is.

MÉRETEI

Testhossz:
84–115 cm

Tömeg:
22–39 kg

Farok:
kb. 2,5 cm

Kocka alakú
ürülékével jelöl

SZAPORODÁS

Vemhesség:
kb. 30 nap

Utódok száma:
általában 1 kölyök

Az erszéynben:
kb. 6–10 hónap

Anyjával marad:
akár 18 hónapig

Ivérérettség:
kb. 2 évesen

JELLEGZETESSÉGEK

A világ legnagyobb üregászó növényevő emlőse.

Erős végtagjai és lapított karmai kiváló ásók.

Többnyire éjszakai életmódú.

Üregrendszere akár 20 m hosszú
és 2 m-nél mélyebb lehet.

Jellegzetes, kocka alakú ürülékkel jelöl.

Erős hátsó testfelével a járatban védekezik.

AKÁR
20 m
HOSSZÚ

AKÁR 2 m-NÉL
MÉLYEBB

ÉLETMÓD NAPI AKTIVITÁS

ALKONYAT
ÉS ÉJJELE
AKTÍV

NAPKÖZBEN
AZ ÜREGÉBEN
PIHEN

TERMÉSZETVÉDELMI STÁTUSZ

IUCN: LC – Least Concern /
Nem fenyegetett

KÁRTYA INFORMÁCIÓ

Kártya sorszáma:

683

Érték:

5 Tr

KÖZÖNSÉGES DENEVÉR

Myotis myotis

Kártya sorszáma: **855**

Érték: **7 Tr**

1. ÉLŐHELYE ÉS ELTERJEDÉSE

Európa nyugati, középső és déli részein, valamint Kis-Ázsiában fordul elő.

Nyári időszakban gyakran épületek padlásain, templomtornyokban, hidaknál és nagy tetőterekben tanyázik.

Télen barlangokban, bányákban, pincékben és más föld alatti üregekben telel.

Vadászterületei többnyire lombos és vegyes erdők, legelők és kaszálók.

2. TÁPLÁLKOZÁSA

Főként rovar-evő. Zsákmánya többek között futóbogarak, bogárlárvák, pókok, sáskák, szöcskék és nagyobb lepék.

A talajon mozgó zsákmányt visszhanglokációval, valamint kiváló hallásával és szaglásával is felkutatja.

Egy éjszaka a testtömegének kb. 25–50%-át is elfogyaszthatja.

3. MÉRETEI

Testhossz: 6,5–8 cm
Alkarhossz: 5,5–6,7 cm
Szárnyfesztáv: 35–43 cm
Testtömeg: 20–45 g

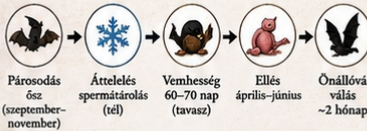
7. MIRE FIGYELJ?

- ✓ széles pofa
- ✓ nagy, széles fülek
- ✓ világos hasoldal
- ✓ barna-szürkés hát
- ✓ sötét szárnyhártya
- ✓ erős karmok
- ✓ nagy testméret

4. SZAPORASÁGA

- A nőstény rendszerint évente 1 kölyköt hoz világra, ritkábban 2-t.
- A vemhesség kb. 60–70 napig tart.
- Az ellés többnyire áprilistól júniusig történik.
- A kölykök vakon születnek, és anyjából 2 hónap után válnak önállóvá.
- A nőstények a spermát áttelelve is tárolhatják.

ŐSZ TÉL TAVASZ NYÁR

5. JELLEGZETES TULAJDONSÁGAI

- éjszakai életmód
- kiváló visszhanglokáció
- fejlett hallás és szaglás
- fejfel lefelé függő pihenés
- kolóniákban élhet
- téli álmot alszik
- regionális vándor, nyári és téli szállásai között gyakran 50–100 km-t mozog

6. TERMÉSZETVÉDELMI STÁTUSZ

IUCN:
LC – Least Concern /
Nem fenyegetett

Állománya összességében stabil, de helyenként veszélyeztetheti a barlangok zavarása, a padlásterületek bűvöletének megszűnése vagy felújítása, az élőhelyek feldarabolódása és a növényvédők szerek használata.

8. GYORS ADATOK

	Előfordulás:	Európa, Kis-Ázsia
	Élőhely:	erdők, legelők, épületek, barlangok
	Táplálék:	rovarok és pókok
	Életmód:	éjszakai
	Telelés:	igen
	Státusz:	LC – Nem fenyegetett

ÓRIÁS TOBZOSKA

Smutsia gigantea

Kártya sorszáma: 889

Érték: 12 Tr

1 ÉLŐHELYE ÉS ELTERJEDÉSE

Közép- és Nyugat-Afrika trópusi alacsony fekvésű erdeiben, folyó menti erdőkben és erdő-savanna mozaikokban él. Többnyire talajlakó, éjszakai faj. Nappal üregekben, bozótos rejtékhelyeken vagy megbontott természetdombok közelében pihen. Gyakran vízközi élőhelyekhez kötődik.

3 MÉRETEI

Teljes hossz:
akár **150 cm**

Tömeg:
akár **33 kg**

A legnagyobb ma élő
tobzoskafaj.

5 JELLEGZETES TULAJDONSÁGAI

- A világ legnagyobb tobzoskája
- Vastag, páncélszerű pikkelyzet
- Magányos és többnyire éjszakai
- Kiváló szaglás
- Erős karmokkal és és bont
- Veszély esetén pikkelyeivel védekezik

8 GYORS ADATOK

Előfordulás:	Közép- és Nyugat-Afrika
Táplálék:	hangyák, termeszék
Státusz:	EN

Élőhely:	erdők, folyóparti erdő, erdő-savanna mozaik
Életmód:	éjszakai, többnyire magányos
Különlegesség:	a legnagyobb tobzoskafaj

keskeny, fogatlan pofa

nagy, átfedő keratinpikkelyek

kicsi szemek és fülek

erőteljes ásó karmok

hosszúak, alacsony test

2 TÁPLÁLKOZÁSA

Szinte kizárólag hangyákat és természeteket fogyaszt. Erős mellső karmaival feltöri a fészkeket, majd hosszú, ragadós nyelvvel gyűjti be a zsákmányt. Fogai nincsenek.

hangyák

termeszék

termeszések feltörése

hosszú, ragadós nyelv

hosszú, erős farok

4 SZAPORASÁGA

A faj szaporodásáról kevés adat ismert. A feltételezések szerint a nőstény többnyire 1 kölyköt hoz világra, valószínűleg nem minden évben. A kölyök hosszabb ideig az anyával marad, és gyakran az anyá hátán utazik.

6 TERMÉSZETVÉDELMI STÁTUSZ

EN
ENDANGERED
VESZÉLYEZTETETT

IUCN: EN – Endangered / Veszélyeztetett. Állománya csökken. Fő veszélyei az illegális vadászat, a húsáért és pikkelyeikért folyó kereskedelem, valamint az élőhelyek pusztulása és feldarabolódása.

illegális vadászat

élőhelyek pusztulása

kereskedelem a húsáért és pikkelyeikért

A tobzoskák nemzetközi kereskedelme szigorúan korlátozott (CITES I. függelék).

7 MIRE FIGYELJ?

- ☒ óriási testméret
- ☒ barnásszürke, nagy pikkelyek
- ☒ hosszú farok
- ☒ hatalmas mellső karmok
- ☒ hosszú, keskeny fej
- ☒ alacsony, erőteljes testtartás

KÁMA TEHÉNANTILOP

Alcelaphus caama

Kártya sorszáma:

889

Érték:

15 Tr

1. ÉLŐHELYE ÉS ELTERJEDÉSE

Dél-Afrika nyílt füves élőhelyein fordul elő: főként Dél-Afrikában, Namíbiában, Botswanában, Lesothóban és Eswatiniben. Az open grassland, árterek, félsivatagos szavannák és ritkás, nyílt erdőségek fajaként kedveli a tágas, jól belátható területeket. Többnyire védett területeken és vadgazdaságokban is gyakori.

füves pusztá

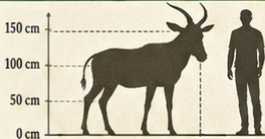

nyílt szavanna

ártéri gyepek

3. MÉRETEI

Testhossz: 150–245 cm

Marmagasság: 120–150 cm

Farokhossz: 45–70 cm

Testtömeg: 120–180 kg

5. JELLEGZETES TULAJDONSÁGAI

- Nagy termetű afrikai antilop
- Kifejezetten gyors futó, akár 70 km/óra
- Mindkét nemen szarv fejlődik
- Hosszú arckoponya és magas váll jellemzi
- Rendszerint kisebb csordákban él
- Jó látás és éberség

2. TÁPLÁLKOZÁSA

Elsősorban legelő növényevő. Fő tápláléka a fű, különösen a közepes magasságú fűvek és a friss sarjadzás eső vagy tűz után. Táplálékszegény időszakban leveleket és egyéb lágyszárú növényeket is fogyaszt.

fűcsomó

friss hajtás

levél

eső utáni sarjadzás

4. SZAPORASÁGA

Vemhessége kb. 214–242 napig tart, vagyis nagyjából 8 hónap. A nőstény általában 1 borjat ellik. Az ellés gyakran a nyári esők előtt történik. A borjat eleinte sűrű növényzetben rejteli el, később csatlakozik a csordához. Elválás: kb. 4 hónapos korban.

párosodás
márc.–máj.vemhesség
214–242 nap1 borjú
születikrejteli a borját
1–3 hónapigcsordához
csatlakozik
kb. 4 hó

6. TERMÉSZETVÉDELMI STÁTUSZ

IUCN:
Least Concern/
Nem fenyegetett

Állománya jelenleg stabil vagy növekvő. Sok helyen védett területeken és magán rezervátumokban él.

Helyi veszélyei lehetnek az élőhely-átalakítás, az orrvadászat és a hibridizáció más antilopfajokkal vagy más tehénantilop-alfajokkal.

védelem

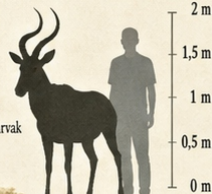

élőhelyvédelem

veszélyeztető
tényezők

7. MIRE FIGYELJ?

- ☒ hosszú, keskeny fej
- ☒ magas váll és lejtős hát
- ☒ vörösbarna test
- ☒ fekete láb- és arcfoltok
- ☒ líra alakban görbülő szarvak
- ☒ karcsú, hosszú lábak

8. GYORS ADATOK

Előfordulás
Dél-AfrikaÉlőhely
gyepek, szavannák,
nyílt erdőkTáplálék
főként fűvekÉletmód
nappali,
csordásStátusz
LCKülönlegesség
az egyik leggyorsabb
afrikai antilop

1. ÉLŐHELYE ÉS ELTERJEDÉSE

A bezoár a Közel-Kelet és Délnyugat-Ázsia hegyvidéki térségeiben él. Elterjedése megszakított: Délnyugat-Törökországtól és a Kaukázustól Iránon és Észak-Irakon át Türkmenisztánig, valamint Pakisztánig húzódik. Főként meredek, sziklás hegyoldalakon, kötörmelékcs lejtekön, cserjés területeken, makkia-bozótban és helyenként tüvevényes erdők közelében fordul elő.

sziklás hegyoldal

cserjések és makkia

hegyi erdőszegély

3. MÉRETEI

- Testhossz: 129–152 cm
- Marmagasság: 73–90 cm
- Testtömeg: hím 45–90 kg, nőstény 25–55 kg
- Szarvhossz: akár 120 cm

♂ A hímek nagyobbak és látványosabb szarvuak.

BEZOÁR

Capra aegagrus

2. TÁPLÁLKOZÁSA

Növényevő. Fő táplálékát füvek, lágy szárú növények és cserjék adják. Étrendje évszakonként változik: tavasszal a friss zöld növényzet fontos, később a bokrok és fás szárú növények hajtásai is nagyobb szerepet kapnak. Alacsonyabb fára is felmászhat, hogy borókát, tölgyet vagy más lombot érjen el.

füvek

lágy szárúak

cserjék

boróka / tölgy hajtások

4. SZAPORASÁGA

A párzási időszak a legtöbb területen késő ősszel, főként november–decemberben zajlik. A vemhesség nagyjából 150–170 napig tart. A gidák tavasszal vagy kora nyáron születnek. Leggyakrabban 1–2 gida jön világra, az ikerelés gyakori, ritkán 3 gida is lehet. A nőstények többnyire 1,5–2 évesen válnak ivaréretté.

párzás

vemhesség

1–2 gida

tavaszi ellés

nov.–dec.

150–170 nap

(néha 3)

ápr.–máj.

5. JELLEGZETES TULAJDONSÁGAI

- A házi kecske egyik őse
- Kiváló mászó, meredek sziklákön is biztosan mozog
- Csapatokban él, a bakok gyakran külön csoportot alkotnak
- Érzékeny hallás és jó látás
- A bakok szarvai kiemelkedően hosszúak
- Részben magassági vándorlást mutat

6. TERMÉSZETVÉDELMI STÁTUSZ

Az IUCN 2020-as értékelése szerint a faj természetvédelmi helyzete **Near Threatened**. Állománya összességében jelenleg stabilnak tekinthető, de a múltban jelentős csökkenést szenvedett el. Fő veszélyei az orvvadászat, a háziállatokkal való tápláléverseny, az élőhelyek zavarása és pusztulása, valamint egyes területeken a házikecskékkel való keveredés.

orvvadászat

legelőverseny

élőhelyromlás

hibridizáció

7. MIRE FIGYELJ?

- ✓ nagyon hosszú, hátrafelé görbülő szarvak
- ✓ keskeny fej és szakáll
- ✓ barnás-szürkés test
- ✓ sötét váll- és hátcsík
- ✓ karcsú, erős lábak
- ✓ sziklás élőhely

200
150
100
50
0

8. GYORS ADATOK

Előfordulás:
Törökország,
Kaukázus, Irán,
Irak, Türkmenisztán,
Pakisztán

Előhely:
sziklás hegyvidék,
cserjések,
erdőszegélyek

Táplálék:
füvek, lágy szárúak,
cserjék

Életmód:
nappali,
csapatokban él

Státusz:
NT

Különlegesség:
a házi kecske
egyik vad őse

KÁRTYA
SORSZÁMA:

797

PILÓTA BÁLNA

(Globicephala melas)

ÉRTÉK:
25 Tr

ÉLŐHELY

Világszerte a mérsékelt és trópusi tengerekben él. Kedveli a mély, nyílt óceáni vizeket, de a kontinentális sarkok közelébe is felúszhat.

Elterjedés: minden óceánban, főként 20°–60° szélességi fok között.

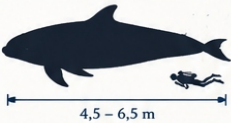
TÁPLÁLKOZÁS

Főként tintahalakat fogyaszt, de ehet halakat is. Mély merülések során zsákmányol, általában 300–800 m mélységben.

Fő táplálék: tintahalak (pl. Gonatus, Loligo), halak, polipok.

MÉRETEK

4,5 – 6,5 m

Testhossz:
4,5 – 6,5 m

Testtömeg:
1 000 – 3 000 kg

Újszülött hossza:
1,2 – 1,5 m

SZAPORASÁG

Ivri érettség:
8–13 éves korban

Vemhesség:
15–16 hónap

Ellés: egy borjú,
2–6 évente

Szoptatási idő:
1–2 év

Az újszülött borjú 1,2–1,5 m hosszú, és a felszínen születik.

JELLEGZETES TULAJDONSÁGOK

Nagy, gömbölyű homlok (melon) jellemzi, amelyet zsírral teli szövet alkot – ez segíti az echolokációt.

Erősen társas állat. Csoportjai általában 10–50 egyedből állnak, de néha több száz fős csapatokban is előfordul.

Fejlett hangkommunikációval rendelkezik. Kattintásokat, füttyöket és pulzáló hangokat használ tájékozódásra és kapcsolattartásra.

Mélymerülő faj: akár 1 000–1 500 m mélységbe is lemerülhet, és 20–30 percig is a víz alatt maradhat.

Nagy agy-tömeg aránnyal rendelkezik, az egyik legintelligensebb tengeri emlősnek tartják.

TUDTAD?

A pilóta bálnák echolokációval tájékozódnak és vadásznak. Hanghullámokat bocsátanak ki, amelyek visszaverődnek a tárgyról – így „látanak” a sötét mélységben!

TERMÉSZETVÉDELMI STÁTUSZ

LEAST
CONCERN
(LC)

IUCN Vörös Lista:
Least Concern
(LC) – Nem
fenyegetett

A globális állomány jelenleg stabilnak tekinthető, de egyes területeken a halászatba való bekeverülés és a szennyezés veszélyeztetheti.

TOVÁBBI ÉRDEKESSÉGEK

A felszínen lassan úszik, de rövid időre akár 25–30 km/h sebességet is elérhet.

A csoportok szoros kötelékben élnek, gyakran együtt táplálkoznak és vándorolnak.

A partközeli zátonyokhoz való vetődés ritka, de előfordulhat, különösen zavart területeken.

A hangkommunikáció szerepe kulcsfontosságú a társas kapcsolatok fenntartásában.

Rövid, széles hátúszója hátul helyezkedik el, jellemző a fajra.

ÉLŐHELY TÍPUSA:
nyílt óceán, mélytengeri
vizek, kontinentális lejtők

MÉRÜLÉSI MÉLYSÉG:
300 – 1 500 m
(átlagosan 600 – 800 m)

MÉRÜLÉSI IDŐ:
20 – 30 perc

CSOPORT MÉRETE:
10 – 50 (néha több
száz egyed)

MAX. SEBESSÉG:
25 – 30 km/h

GYŰRŰSFARKÚ MAKI
Lemur catta

1. ÉLŐHELYE ÉS ELTERJEDÉSE

Madagaszkár déli és délnyugati részén él. Előfordul száraz lombhullató erdőkben, tüskés bozótokban, galériaerdőkben és sziklás, nyílt területeken. A legtöbb makifajnál több időt tölt a talajon.

3. MÉRETEI

 Testhossz: 39–46 cm

 Farokhossz: 56–63 cm

 Testtömeg: 2,2–3,5 kg

 A farka hosszabb a testnél, és 13 fekete-fehér gyűrű díszíti.

5. JELLEGZETES TULAJDONSÁGAI

 Nappali életmódú főemlős

 Nőtényközpontú, szoros csapatokban él

 A farkát zászlóként használja a csapat mozgása közben

 Fejlett szagkommunikáció: mirigyekkel jelöl

 A hímek úgynevezett "búzsatakat" vivnak

 Reggel gyakran napozó testtartásban melegszik

 Jellegzetes "fésűfogai" segítik az ápolkozást

2. TÁPLÁLKOZÁSA

Mindenféle, de éltrendje főként növényi eredetű. Fogyaszt gyümölcsöket, leveleket, virágokat, hajtásokat és gyógynövényeket, emellett rovarokat, pókokat és alkalmanként apró gerinceseket is.

Gyümölcsök

Levelek

Virágok

Rovarok

Pókok

Apró gerincesek

4. SZAPORASÁGA

A vemhesség 134–145 napig tart, vagyis nagyjából 4,5 hónap. Többnyire 1 kölyök születik, de ikrek is előfordulhatnak.

A kölykök általában augusztus–szeptemberben születnek. Az elválasztás 5–6 hónapos korban történik.

 Ivari érettség: kb. 2,5–3 év

 Ellés: évente egyszer

6. TERMÉSZETVÉDELMI STÁTUSZ

IUCN Vörös Lista:
EN – Veszélyeztetett.

Állománya csökken. Fő veszélyei az élőhelypusztulás és feldarabolódás, az erdőégetés, a fakitermelés, a legeltetés, a vadászat és az illegális kiállítás-kereskedelem.

ÉLŐHELY-
PUSTULÁS

ERDŐÉGETÉS

FAKITERMELÉS

LEGELTETÉS

VADASZAT

ILLEGÁLIS
KERESKEDELEM

AKTIVITÁS:
NAPPALI

ÉLŐHELY:
SZÁRAZ ERDŐK,
BOZÓTOSOK

CSOPORTMÉRET:
3–25 EGYED

ÉLETTARTAM:
KB. 16 ÉV

ELTERJEDÉS:
MADAGASZKÁR

KÜLÖNLEGESSÉG:
GYŰRŰS FAROK,
NŐSTÉNYDOMINANCIA

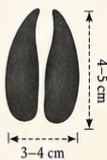
ŐZ NYOMAI

(*Capreolus capreolus*)

1. LÁBNYOM

Felülnézet

4-5 cm

3-4 cm

Az őz nyoma hasított pata nyoma: két keskeny, hegyes ujjvég látszik. A lenyomat gyakran szív vagy könnysepp alakú. Mérete többnyire kb. 4-5 cm hosszú és 3-4 cm széles. A fattyúkarmok általában csak puha sárban vagy mély hóban látszanak.

2. ÜRÜLÉK

1-1,4 cm

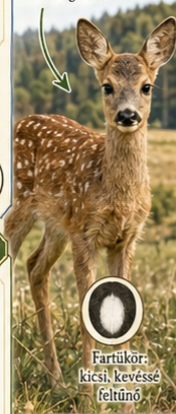
0,7-1 cm

Az őz ürülete apró, sötét, hengeres vagy ovális bogókból áll. A friss ürülete fényes, barnásfekete. Egy-egy bogó általában 1-1,4 cm hosszú és 0,7-1 cm vastag. Gyakran az egyik vége hegyesebb, a másik kerekesebb.

GIDA

Kisebb termet, karcsú test, nagy fülek, nyári bundán fehér pettyek (első-6 hét), nincs agancs.

Fartükr: kicsi, kevésbé feltűnő

SUTA (NŐSTÉNY)

Keskenyebb fej és nyak, finomabb testalkat, nincs agancs, fehér fartükr inkább szív alakú, télen kis szőrpamacs („farokpótlás”).

Fartükr: szív alakú

BAK (HÍM)

Nagyobb termet, erősebb nyak és vállöv, rövid agancs (általában 3 ág oldalanként), fehér fartükr inkább vese alakú.

Fartükr: vese alakú

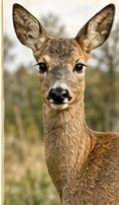
3. FIATAL GIDA

A gidák többnyire május-júniusban születnek. Bundájuk az első hetekben fehér pettyes, ami rejtőszínt ad. Mozgásuk bizonytalanabb, testük kisebb és karcsúbb, agancsuk nincs.

4. KIFEJLETT NŐSTÉNY (SUTA)

A suta agancs nélküli, finomabb testalkatú őz. Feje és nyaka keskenyebb, mint a baké. Fehér fartükre inkább szív alakú. A gidák nevelése a nőstényhez kötődik.

5. KIFEJLETT HÍM (BAK)

A bak erősebb nyakú és robusztusabb felépítésű. Rövid agancsot visel, amely kifejtett korban gyakran háromágú oldalanként. A párzási időszakban területét védi, és ilyenkor különösen aktív.

6. FELISMERÉSI JEGYEK

Nyári szőrzet: vörösesbarna

Téli szőrzet: szürkésbarna

Nagy fülek, fekete orr, világos állrész

Farka alig látható

Élőhely: erdőszelek, bokrosok, mezőgazdasági mozaikok

NYOMOK PUHA TALAJON

FATTYÚKARMOK

Puha sárban vagy mély hóban jól kivehetők.

AKTIVITÁS

Szürkületkor és hajnalban aktív.

Nappal rejtőhelyen, bokrokban pihen.

KI KICSODA?

GIDA

- pettyes bunda
- kisebb termet
- agancs nincs

SUTA

- agancs nélküli
- finomabb test
- keskenyebb fej

BAK

- rövid agancs
- erősebb test
- vastagabb nyak

Rövid ugrások, gyakori megállás, visszafordulás. Ösvényeket, takarást használ.

AGGTELEKI NEMZETI PARK

1. ELHELYEZKEDÉS ÉS ÁLAPADATOK

- Észak-Magyarországon, a Gömör-Tornai-karszt területén fekszik.
- A Sajó és a Hernád között, a szlovák határ mentén helyezkedik el.
- 1985-ben alapították.
- Magyarország 4. nemzeti parkja.
- Területe: mintegy 20 000 hektár.

3. BARLANGOK VILÁGA

- A nemzeti park területén több mint 280 barlang található.
- Leghíresebb a Baradla-barlang, amelyről Aggtelek ismertsége is származik, és Közép-Európa leghosszabb barlangjaként ismert.

- A határon átnyúló Aggteleki- és Solvák-karszt barlangrendszere UNESCO Világörökség.
- A teljes világörökségi rendszerben 712 azonosított barlang szerepel.
- A barlangok rendkívüli formagazdagsága és viszonylagos érintetlensége világszinten is kiemelkedő.

4. VILÁGÖRÖKSÉG ÉS VÉDELEM

- Az Aggteleki- és a Szlovák-karszt barlangjai 1995-ben kerültek fel az UNESCO Világörökség listájára.
- A terület 1979 óta bioszféra-rezervátum is.
- A karszt több tízmillió év földtani történetét őrzi.

1979
BIOSZFÉRA-
REZERVÁTUM1985
NEMZETI
PARK1995
UNESCO
VILÁGÖRÖKSÉG

2. MIÉRT KÜLÖNLEGES?

- Hazánk első olyan nemzeti parkja, amelyet kifejezetten a földtani értékek, a felszíni karsztformák és a barlangok védelmére hoztak létre.
- A triász időszakban, kb. 230 millió éve képződött kőzetek alakították a tájat.
- Töbrök, víznyelők, szurdokok, karsztforrások és cseppkőbarlangok teszik egyedivé.

A KARSZT VILÁGA – KERESZTMETSZET

5. ÉLŐHELYEK

A felszín háromnegyedét erdők borítják. Legjellemzőbb a gyertyános-tölgyesek és cseres-tölgyesek.

Emellett sziklagyepek, bokorerdők, patak völgyek és hűvös töbrök is megtalálhatók.

erdők

sziklagyp

patak völgy

töbör

6. JELLEGZETES ÁLLATFAJOK

- **kís patkósdenevér** (*Rhinolophus hipposideros*)
Gyakori barlanglakó, élethabikkal tájékozódik.
- **kereknyergű patkósdenevér** (*Rhinolophus euryale*)
Nagytestű, ritkább fajunk.
- **fekete golya** (*Ciconia nigra*)
Zavartalan erdőterületek lakója.
- **parlagi sas** (*Aquila heliaca*)
Kiterjedt nyílt területek vadászsa.
- **szarvasbogár** (*Lucanus cervus*)
Európa legnagyobb bogara, több fajtában fejlődik.
- **aggteleki vakbolyhárk** (*Niphargus aggtelekensis*)
Barlangok tiszta vizeinek élőlénye.

7. JELLEGZETES NÖVÉNYFAJOK

- **orchideák**
Sokféle faj, színes és különleges virágokkal.
- **madársisak** fajok (*Cephalanthera spp.*)
Erdők fénylő lilihei.
- **nőszőfi** fajok (*Epipactis spp.*)
Változatos élőhelyeken fordulnak elő.
- **farkasboroszlán** (*Daphne mezereum*)
Korán virágzik, illatos cserje, mérgező.
- **pávafarkú salamonpecsét** (*Polygonatum verticillatum*)
Árnyas erdők kecses növénye.

A változatos mikroélethelyek miatt hegyvidéki és melegkedvelő fajok egyaránt előfordulnak.

8. ÉRDEKESSÉGEK – TUDTAD?

A Kárpátok közelsége miatt sok magas hegyvidéki faj is jelen van.

A déli, sziklás lejtők mediterrán jellegű élőhelyeket idéznek.

A mérsékelt övi karsztjelölés szinte minden fontos formája megfigyelhető itt.

A park egyszerre földtani, biológiai és tájképi kincs.

GYERTYÁNOS-KOCSÁNYOS TÖLGYES

üde erdőtársulás

1 ELTERJEDÉS

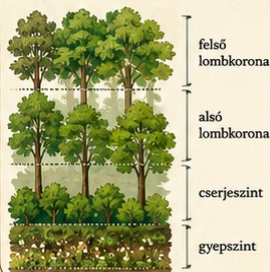
- Hazánk üde sík- és dombvidéki erdőtársulása.
- Elterjedésének súlypontja Nyugat- és Dél-Dunántúlon van.
- Fontosabb tájai: Belső-Somogy, Dráva-sík, Nyugat-Dunántúl, Kisalföld pereme és a Beregi-sík.
- Az Északi-középhegységben csak elszórtan fordul elő.
- Jellegzetes termőhelyei: magas árterek, patak völgyek és csapadékosabb dombvidékek.
- Hazai kiterjedése kb. 35 000 ha.

Közép fakopáncs
(*Dendrocoptes medius*)
az idős tölgyesek
jellegzetes madara

2 JELLEGZETESSÉGEK

- Árnyas, üde lombos erdő.
- Általában jó vízellátású, laza üledékes vagy üde barna erdőtalajokon él.
- Kettős lombkoronaszint jellemzi: felül a kocsányos tölgy, alul a gyertyán dominál.
- Cserjeszintje többnyire gyér vagy foltos.
- Tavasszal gazdag geofiton-aszpektus jelenik meg.

3 JELLEMZŐ NÖVÉNYFAJOK

kocsányos tölgy
(*Quercus robur*)
felső lombkorona

gyertyán
(*Carpinus betulus*)
alsó lombkorona

mezei juhar
(*Acer campestre*)
középszint, elegyfaj

odvas keltike
(*Corydalis cava*)
tavaszi geofiton

bogláros szellőrózsa
(*Anemone ranunculoides*)
tavaszi geofiton

szagos müge
(*Galium odoratum*)
árnyékkedvelő aljnövény

4 JELLEMZŐ ÁLLATFAJOK

közép fakopáncs
(*Dendrocoptes medius*)
idős tölgyesek
madara

szarvasbogár
(*Lucanus cervus*)
holtfa-lakó bogár

nagy hősincér
(*Cerambyx cerno*)
odvas fákhoz
kötődik

mogorós pele
(*Muscardinus avellanarius*)
cserjés szegélyek
lakója

őz
(*Capreolus capreolus*)
gyakori
nyagyműlős

5 MIÉRT ÉRTÉKES?

Az idős tölgyek, odvas és holtfa sok állatfaj számára nyújtanak élőhelyet.

Gazdag tavaszi növényzet miatt botanikailag is értékes.

A természetes szerkezetű állományok ma már ritkábbak és gyakran feldarabolódtak.

A sokszintű erdőszerkezet nagy biodiverzitást tart fenn.

6 TUDTAD? ÉRDEKESSÉGEK

A gyertyános-kocsányos tölgyesek tavasszal különösen látványosak a rövid életű hagymás-gumós növények miatt.

A társulás sok helyen mozaikosnak érzékelik más tölgyesekkel és ligeterdőkkel.

A természetes állományok fontos menedékei a vén fákhoz és holtfához kötődő fajoknak.

JELMAGYARÁZAT

felső lombkorona fái

alsó lombkorona fái

cserjék, újulat szint

gyepszint, lágyasrúak

TIPPEK és trükkök

Kérdés: A csapatban élő állatból a saját fajársa féláron kitehető. Ez akkor is érvényes, ha területhatáron van?

Válasz: A csapat szabály csak akkor használható, ha az állat a központban van, tehát, ha egy csapatban élő állatot előre toltál a területhatárra, akkor a fajtársát már nem teheted ki féláron.

Fontos a sorrend is! Először vásárolhatsz és csak utána mozgathatsz egy lapot! Ha hátrahúztál egy lapot a területhatárról, akkor már nem vásárolhatod meg a fajtársát!

Kérdés: Ha egy állat nem támadható, akkor hogy üthető ki?

Válasz: A nem támadható állatok csak csapdával, vagy mérgezéssel üthetők ki. Amikor támadsz egy olyan ellenfelet, akinek ilyen lapja van, akkor le kell foglalnod a nem támadható állatot, amennyiben területet akarsz foglalni, de nem ütheted ki! A jó hír, hogy amennyiben a lefoglaló állat gyengébb, akkor nem esik ki, hiszen nem támadja.

Kérdés: A nem támadható állat támadhat? Ha igen, és erősebb állatot támad, akkor kiesik?

Válasz: Igen, támadhat és amennyiben erősebb állatot támad, ő is kiesik a játékból.

Kérdés: Ha teljesítettem egy küldetést, akkor a kapott Ap-t még felhasználhatom?

Válasz: Ez a küldetés jellegétől függ! Ha a küldetés például az, hogy tegyél ki két éjszakai állatot, akkor a kapott Ap-t még levásárolhatod, hiszen a vásárlásnál tartasz a fordulóban. Ha viszont a küldetésed az, hogy üss le két éjszakai állatot és sikerül, akkor már nem vásárolhatsz, hiszen a küldetést a támadás szakaszában teljesítetted.

Kérdés: Ha a lapfigyelő állatom (pl. kuvasz) örposztban van, akkor megnézhetem az ellenfél lapjait?

Válasz: Nem! A csapdafigyelést és lapfigyelést csak központban levő állatnál használhatod!

Tartalom:

Hírek
Kuvasz
Csíkos ürge
Vombat
Közöségese denevér
Óriás tobzoska
Káma tehénantilop

Bezoár
Spilóta bálna
Gyűrűsfarkú maki
Mester: Őz nyomai
Küldetés: Aggteleki Nemzeti Park
Társulás:
Gyertyános-kocsányos tölgyes
Tippek és trükkök

Fehér Súlyom Kiadó
Honlap: www.fehersolyom.hu
e-mail: info@fehersolyom.hu
Felelős kiadó: Helstáb Ákos
Telefon: +36 30 3622632